

WAAROM HEEFT DE SCHILDPAD EEN RUG VOL KLEINE BARSTJES?

Nigeria

Olawumi Adekanola is van de Yoruba-stam in Nigeria. Zij heeft haar man leren kennen toen hij in Lagos, een stad in Nigeria, met vakantie was. In 2010 kwam zij naar België om met hem te trouwen. Nu woont zij hier. Het verhaal over de schildpad kent zij van haar grootmoeder.

Iedereen weet wat een schildpad is. Maar hoe zijn schildpadden écht? Wat denken ze? Wat voelen ze? Hoe gaan ze met andere dieren om? Dat weet je niet, hè?

De schildpad is heel intelligent. Maar ook een beetje gemeen!

De schildpad wil altijd zijn zin krijgen. En hij wil altijd het meeste krijgen. Daar doet hij alles voor. Want schildpadden delen niet graag. Ze willen alles voor zichzelf houden.

Op een dag gaat een schildpad zijn vrienden bezoeken. Zijn vrienden zijn vogels.

De vogels zeggen: 'Weet je wat? Wij geven een groot feest.'

'Ah ja?' vraagt de schildpad. 'En kan je op dat feest veel eten en drinken?'

'Ja,' zeggen de vogels. 'Maar het feest is in de lucht.'

De schildpad vraagt: 'Waarom in de lucht?'

'Dat is toch normaal,' zeggen de vogels. 'Wij zijn vogels. En vogels vliegen in de lucht.'

De schildpad kijkt een beetje triest. Want hij kan niet vliegen. Hij kan dus niet naar het feest komen.

'Maar ik ben jullie vriend!' roept hij. 'En een vriend mag toch naar je feest komen?'

'Dat is waar,' zegt een van de vogels. 'Je bent een goede vriend. Dus je mag komen. Weet je wat? Wij geven je allemaal enkele veren. Dan kan je samen met ons naar het feest vliegen.'

'Dat is een goed idee,' zegt de schildpad. 'Dat maakt me erg blij.'

Alle vogels geven hem enkele veren. Ze steken de veren op de rug van de schildpad. De schildpad is blij! Hij kan vliegen als een vogel. Samen vertrekken ze naar het feest in de lucht. Ze komen aan. De schildpad is heel verbaasd. Overal ziet hij lekkere dingen. Hij zou het liefst alles zelf opeten.

Dan is het tijd om te eten. Maar eerst moeten ze bidden. Daarvoor moet je je ogen sluiten.

FATA URBANA

Brusselse sproken

Iedereen bidt met zijn ogen dicht. Behalve één iemand: de schildpad. Hij houdt zijn ogen open.

Hij denkt: 'O, al dat lekkere eten! Ik moet dat hier heel snel opeten, voor de anderen hun ogen openen.' De schildpad begint vlug alles op te eten.

Na het gebed openen de vogels hun ogen. Maar wat zien ze? Al het eten is weg! Er is helemaal niets meer!

Hoe kan dat nu? En ze hebben allemaal zulke honger! Ze kijken rond. Dan zien ze de schildpad. En opeens begrijpen ze het. De schildpad heeft alles opgegeten!

'Wat dom van ons,' roepen ze. 'Die schildpad is gemeen, dat weten we toch! Hij wil altijd alles voor zichzelf houden. Wat moeten wij nu eten?'

De schildpad probeert stil weg te gaan. Maar de vogels zijn te snel. Ze pakken hem vast. Ze zullen hem straffen!

Ze nemen hem alle veren af. Een voor een. Nu kan de schildpad niet meer vliegen... Hij valt supersnel door de lucht, helemaal naar beneden. Met een luide smak valt hij met zijn rug op de grond.

Zo komt het dat de schildpad een rug vol kleine barstjes heeft. Het toont ons dat het niet goed is om alles voor jezelf te willen houden. De schildpad is een valse vriend. Want echte vrienden delen alles. En dat wilde de schildpad niet doen.

FATA URBANA

Brusselse sproken

DE SANDAAL DIE JE VERKLEINT

Japan

Kosi Hidama komt uit Japan. Hij woont al achttien jaar in Brussel. Hij is danser, choreograaf, videast en pottenbakker. Kosi vertelt een verhaal uit de Japanse folklore. Hij kent het uit een kinderboek. Het verhaal is honderden jaren oud. Het is ontstaan in de tijd toen de geldeconomie opkwam. Toen was de hoogste klasse in Japan nog die van de samoerai. Maar mensen begonnen te geloven dat geld belangrijk was, en daardoor werden de handelaren belangrijker. Zij hadden geld en namen de plaats van de samoerai in. Want die waren meer bezig met moraal. Van geld en economie kenden ze niets.

Er waren eens een moeder en haar zoon. Ze waren erg arm.

Op een dag wordt de moeder heel ziek. Ze moet naar de dokter. Maar de moeder en haar zoon hebben bijna geen geld voor eten en kleren. Dus een dokter kunnen ze helemaal niet betalen. Wat moeten ze doen?

Ze nemen een besluit. Ze zullen een beetje geld vragen aan de nonkel van de jongen. Dat doen ze niet graag, want hij is gemeen. Maar hij is ook rijk. Kan hij niet een klein beetje geld geven?

De jongen gaat dus naar zijn nonkel. Hij vraagt hem om een beetje geld voor zijn zieke moeder. Met dat geld kan ze dan naar de dokter gaan. Dan geneest ze zeker.

‘Neen,’ roept de nonkel. ‘Ik geef je geen geld! Ik heb jullie vroeger al geld geleend. Dat heb je me nooit terugbetaald.’

De jongen is bang. Zijn moeder gaat zeker dood als ze niet naar de dokter kan. Hij smeekt zijn nonkel: ‘Alstublieft, geef ons een beetje geld!’

‘Het is goed,’ zegt de nonkel. ‘Maar ik doe het niet zomaar. Je moet voor mij werken. Dan kan ik je misschien nog wel iets lenen.’

De jongen heeft geen keus. Hij gaat voor zijn nonkel op het land werken.

Die komt na enige tijd kijken of de jongen goed werkt. De nonkel zegt: ‘Ik zie dat je werkt, maar het is niet genoeg. Kan je nog harder werken?’

De jongen moet water uit de rivier halen. Het is een lange weg. Zijn gemene nonkel maakt expres een heel klein gaatje in de emmer, zo klein dat je het niet kan zien. Het water loopt uit de emmer weg. Maar de jongen merkt het niet.

Dan komt hij bij zijn oom aan. De emmer is helemaal leeg.

‘Zo gaat dat niet,’ zegt de nonkel. ‘Je hebt geen water. Je krijgt dus geen geld van mij.’

De jongen moet terug naar huis. Hij heeft honger en hij is moe.

Op zijn reis komt hij aan een kleine tempel. Hij is triest. Hij weet niet meer wat te doen. Hij gaat bij de tempel zitten. Hij valt in slaap en begint te dromen. In zijn droom ziet hij een oude man.

De oude man zegt: ‘Je ziet er triest uit.’

‘Mijn moeder is heel ziek,’ zegt de jongen. ‘Maar we hebben geen geld voor een dokter.’

‘Je bent een goede jongen,’ zegt de oude man. ‘Daarom geef ik je deze sandaal.’

FATA URBANA

Brusselse sproken

‘Een sandaal? Waarom?’ vraagt de jongen verbaasd.

‘Het is een speciale sandaal,’ zegt de oude man. ‘Als je ze draagt, en je struikelt ermee, dan komt er goud.’

‘Echt waar?’ zegt de jongen. Hij kan het niet geloven.

De oude man zegt: ‘Je moet wel voorzichtig zijn. Gebruik ze niet te veel. Elke keer als je ermee struikelt, krijg je goud. Maar jij wordt elke keer ook een beetje kleiner.’

Dan verdwijnt de oude man. De droom is voorbij. De jongen wordt wakker. Wat een vreemde droom! Hij kijkt rond. Daar ziet hij de sandaal uit zijn droom!

Hij trekt ze aan en stapt rond. Meteen struikelt hij. En wat ziet hij? Uit de sandaal komt goud. Het is dus waar wat de oude man zei!

De jongen is dolblij. Met de sandaal en het goud gaat hij naar huis.

Nu hebben ze geld! Nu kan zijn moeder naar de dokter gaan. Zijn moeder geneest snel. En met het goud kunnen ze ook eten kopen.

Maar dat vinden de burens raar. Opeens hebben die jongen en zijn moeder geld? Ze kunnen dingen kopen? Hoe komt dat?

De jongen en zijn moeder hebben geen geheimen. Ze vertellen hen over de sandaal. De burens vertellen het verhaal aan andere mensen. En die vertellen het weer aan anderen. Op een dag hoort ook de nonkel over de sandaal.

De nonkel is al rijk, maar hij wil nog veel rijker zijn. ‘Ik moet die sandaal hebben,’ denkt hij. Dus gaat hij naar de jongen. Hij zegt hem: ‘Jullie moeten mij nog geld terugbetalen. Je kan mij dus maar beter die sandaal geven. Vooruit, vlug!’

Het is waar. De jongen en zijn moeder hebben vroeger geld geleend van de nonkel. Dus moeten ze hem de sandaal wel geven.

De nonkel is natuurlijk heel blij. Met die sandaal zal hij nog veel rijker worden! Hij trekt de sandaal aan en struikelt. Er komt een beetje goud tevoorschijn. Maar hij vindt het niet genoeg. En dus struikelt hij nog een keer. En nog een keer, en nog een keer, en nog een keer ... Elke keer als hij struikelt, heeft hij meer goud.

Hij is heel blij!

Maar de jongen is iets vergeten. Hij heeft hem niet verteld dat hij elke keer ook een beetje kleiner zal worden. Dat weet zijn nonkel dus helemaal niet!

De nonkel wil meer en meer goud. Hij struikelt en struikelt. En elke keer wordt hij een beetje kleiner. Maar hij kan niet meer stoppen.

‘O,’ denkt de jongen. ‘Ik vergat te zeggen dat hij elke keer kleiner wordt als hij struikelt met de sandaal.’

De jongen is altijd eerlijk. Dus hij vindt dat hij het aan zijn nonkel moet vertellen.

Hij gaat naar het huis van zijn nonkel. Hij klopt op de deur, maar niemand doet open. Hij probeert de deur open te duwen. Het lukt niet. Ze is geblokkeerd. Hij duwt en duwt.

Eindelijk kan hij de deur openen. Vanuit het huis rolt een enorme hoop goud over hem heen. Het hele huis zit van onder tot boven vol met goud!

FATA URBANA

Brusselse sproken

De jongen roept: 'Nonkel, nonkel, waar ben je?' Er komt geen antwoord. Hij zoekt in het hele huis. Maar nergens vindt hij zijn nonkel. Waar is hij toch?

De nonkel is wel in het huis. Maar hij is heel klein geworden. Zo klein dat je hem niet meer kan zien.

Op een dag blaast de wind hem weg. Niemand ziet hem ooit terug. En dus krijgen de jongen en zijn moeder al zijn land en al zijn goud, want zij zijn zijn enige familie. Ze zijn nu niet arm meer, en ze zijn heel gelukkig.

HOE KEL OLAN DE REUZIN VERSLOEG

Turkije

Sarah Avci vertelt een oud volksverhaal uit Turkije. Het gaat over Kel Olan. Er zijn honderden verhalen over hem. Kel Olan is een lelijk, kaal jongetje met grote oren en een grote neus. Kel betekent 'kaal' en 'olan' betekent jong. Kel Olan is lui. Fysiek is hij zwak. Maar hij is ook slim en sluw. Een zwaardgevecht kan hij niet aan, maar hij kan wel van iemand winnen door zijn wijsheid. Hij biedt hulp aan iedereen die ze nodig heeft. Voor alles vindt hij een oplossing. De verhalen over Kel Olan zijn ontstaan in de Ottomaanse tijd. Sarah kent ze van haar grootmoeder. Ze worden ook nu nog verteld in de dorpen op het platteland. Het zijn vooral vrouwen die de verhalen vertellen. Ze hebben een opvoedkundig aspect: ze bieden een toekomstperspectief. Je kunt je dromen waarmaken. Alles is mogelijk, je kunt alles aan.

Op een dag gaat Kel Olan naar het café in het dorp. Hij hoort er de stoere jongens altijd praten over wat ze gedaan hebben: ze zijn gaan jagen, ze hebben achter de meisjes aan gezeten, ... Daar scheppen ze over op. Nu hoort hij hen vertellen dat er ergens een reuzin is, zeven bergen verder in een dorp, en dat niemand haar kan overwinnen. De reuzin is boosaardig. Ze eet alle mensenkinderen op die ze tegenkomt. Zelf heeft ze zeven zonen, die ze moet zien te voeden. Het liefst van al eten ze mensenvlees.

‘De eerste man die de reuzin kan verslaan,’ zo zeggen de stoere jongens, ‘die moeten we nog tegenkomen. Hij die kan aantonen: ik ben de man van de reuzin, want ik ben haar de baas.’

Kel Olan denkt bij zichzelf: ‘Dat zullen we nog wel eens zien. Ik ga die reuzin overwinnen. Ik ga haar man worden.’ Hij is daar heel stellig over. Hij twijfelt er geen moment aan of hij dit wel aan kan. Hij gaat naar huis en zegt tegen zijn moeder: ‘Ik ga een grote reis maken. Ik ga naar de reuzin die mensenkinderen eet. Ik zal haar verslaan en ik zal haar man worden.’

Zijn moeder probeert het hem af te raden, maar Kel Olan is koppig. Zijn moeder begint te wenen. Toch begint ze voor hem in te pakken: voedsel, kleren, ... alles wat hij nodig heeft voor de reis.

Want zeven bergen ver, dat betekent wel twee seizoenen stappen.

En inderdaad: maanden en maanden is Kel Olan onderweg. Het doel van zijn tocht lijkt eindeloos ver. Maar hij geeft niet op. Wat ziet hij op een goede dag? Een reuzin die op een bergtop zit. Ze heeft haar twee borsten over haar schouders geslagen en is aan het genieten van de zon.

Kel Olan vraagt zich af hoe het nu verder moet. ‘Als de reuzin mij te pakken krijgt,’ zo denkt hij bij zichzelf, ‘dan eet ze mij op, of ze geeft mij aan haar kinderen. Hoe kan ik dat vermijden?’

Opeens heeft hij een idee. Hij kruipt voorzichtig tot achter de bergen en klimt behoedzaam omhoog, tot bij één van de tepels van de reuzin. Hij begint eraan te zuigen. De reuzin merkt het.

Eerst denkt zij: ‘Is dat één van mijn zonen?’ Maar dat kan niet, want die zijn gaan jagen. Zij kijkt om, en wat ziet ze? Een mens!

FATA URBANA

Brusselse sproken

Kel Olan zegt: 'Ik heb van jouw melk gedronken, dus nu ben ik jouw zoon. Want alleen een moeder kan haar kinderen voeden. Ik behoor nu tot jouw ras. Je kunt mij niets doen.'

'Dat is waar,' zegt de reuzin. 'Ik moet je ook meenemen naar huis en voor je zorgen, want jij bent nu mijn zoon. Maar,' zo zegt ze, 'je zult je wel moeten verstoppen voor mijn zeven zonen, want voor hen ben jij nog steeds een mensenkind.'

Thuis verstopt de reuzin Kel Olan in een hoekje achter een bezem - die is zo groot als een boomstam. De avond valt. De zeven zonen van de reuzin komen thuis.

'Mama,' zeggen ze, 'het ruikt hier naar mensenvlees.'

'Neenee,' zegt de reuzin. 'Er zijn hier geen mensen. Wat je ruikt, dat zijn stukjes vlees die nog tussen mijn tanden zitten.'

'Hier,' zeggen de zonen, 'neem de bezem, dan kun je ze eruit halen.'

'Liever niet met de bezem,' zegt ze. 'Ik vind hier wel iets, een stukje hout of zo.' De reuzin haalt de restjes vlees van tussen haar tanden.

'Hoe moet ik nu mijn nieuwe zoon aan hen voorstellen?' vraagt de reuzin zich af. Ze moet iets zien te vinden zodat ze hem aanvaarden in plaats van hem op te eten! Maar wat kan dat zijn?

'Wat zouden jullie er van vinden,' vraagt ze, 'als een mensenkind van mijn melk zou drinken?'

Dat is de melk die jullie ook hebben gedronken.' 'In dat geval,' zegt één van de zonen, 'wordt die persoon onze melkbroer. Dan is hij familie.'

'Wel,' zegt de reuzin, 'dat is precies wat mij vandaag is overkomen. Een mensenkind heeft aan mijn tepel gezogen en van mijn melk gedronken. Dus ik kon hem niet opeten. Jullie hebben een nieuwe broer.'

Kel Olan komt te voorschijn uit het hoekje waarin hij verborgen zat. De zeven zonen van de reuzin kijken hem aan.

'Tof,' zeggen de broers. 'Een broer erbij.'

Maar Kel Olan is er niet gerust op. Hij is bang want hij is nog steeds een mens. En hij is ook niet vergeten waarvoor hij gekomen is: hij moet de reuzin overwinnen, haar kunnen verslaan, om in het dorp te kunnen laten zien dat hij een heldhaftige man is.

Hij denkt na. Hij ziet dat de reuzin hem goed in de gaten houdt. Ze zal hem niet zomaar laten gaan.

's Avonds legt de reuzin al haar zonen in bed. 'Ligt iedereen lekker?' vraagt ze.

Kel Olan zegt: 'Ik kan niet slapen.'

'Hoezo,' zegt de reuzin, 'je kunt niet slapen? Waarom niet?'

'Ik kan niet slapen want mijn mama maakte voor ik ging slapen altijd börek en baklava voor mij klaar.' Tegen haar zin begint de reuzin börek en baklava te maken. Als het klaar is, eet Kel Olan het allemaal op. Daarna gaat hij naar bed.

Na een tijdje hoort de reuzin opnieuw geritsel in de kamer.

'Kan iedereen slapen?' vraagt ze.

FATA URBANA

Brusselse sproken

‘Neen,’ zegt Kel Olan. ‘Ik kan niet slapen want mijn mama maakte voor ik ging slapen een grote lamsbout met heel veel groenten en rijst klaar.’

Tegen haar zin maakt de reuzin lamsbout met groenten en rijst klaar. Kel Olan eet het allemaal op.

Daarna gaat hij naar bed.

Na een tijdje hoort ze opnieuw lawaai.

‘Zeg Kel Olan,’ vraagt ze, ‘kun jij nog altijd niet slapen?’

‘Neen,’ zegt Kel Olan, ‘ik moet plassen.’

‘Dat zal niet gaan,’ zegt de reuzin. ‘Want als ik jou buiten laat om te plassen, dan loop je weg.’

‘Ik weet wat,’ zegt Kel Olan. ‘We pakken een touw. Je bindt het ene uiteinde aan mij vast. Het andere uiteinde bindt je hier binnen aan de stoel vast. Ik ga buiten naar het toilet en als ik klaar ben, dan kun je mij naar binnen trekken.’

Dat vindt de reuzin een goed idee. Als hij eenmaal buiten is, bindt Kel Olan het touw aan het toilethokje vast, en hij begint te lopen.

Nu moet hij natuurlijk wel zien dat de reuzin achter hem aan komt, want hij wil haar kunnen verslaan!

De reuzin ligt nog in bed en denkt: ‘Dat duurt daar wel heel lang. Ik ga eens kijken hoe het zit.’

Ze trekt aan het touw maar er komt geen beweging in. Het zit vast. Ze had het kunnen denken!

De reuzin is heel erg boos. Ze gaat het huis uit en begint te lopen, op zoek naar Kel Olan. Haar stappen zijn reusachtig groot. Ze trekt bomen uit om plaats te maken voor zichzelf en om beter te kunnen zien. Zo trekt ze bijna alle bomen van het bos uit.

Kel Olan komt op zijn vlucht voorbij het grotje van een kikker. Hij denkt: ‘Als ik daar in kruip, dan kan de reuzin mij niet pakken.’ Maar ook de kikker ziet de reuzin aan komen lopen en dus kruipt hij zelf weg in het grotje. Nu is er geen plaats meer voor Kel Olan!

Hij loopt verder en ziet een schildpad.

‘Mag ik in je huisje,’ vraagt hij aan de schildpad.

‘Jazeker,’ zegt het dier. Maar dan ziet de schildpad de reuzin aan komen lopen en kruipt hij zelf in zijn huisje. Voor Kel Olan is er geen plaats meer!

Hij loopt verder. Hij ziet een egel en vraagt: ‘Mag ik achter de rots kruipen die achter je ligt?’

‘Jazeker,’ zegt de egel. ‘Kruip er maar achter.’ Dan ziet de egel de reuzin aan komen lopen. Hij denkt: ‘Ik heb stekels, dus ze kan mij toch niets doen.’

De reuzin is nog steeds heel boos. Ze pakt de egel op en slikt hem in één keer in. Daarop zet de egel zijn scherpe stekels uit. De buik van de reuzin springt open, en zo komt de egel er weer uit.

FATA URBANA

Brusselse sproken

‘Niets van,’ zegt de reuzin. Ze neemt de egel vast en steekt hem opnieuw in haar mond. In één keer slikt ze hem door. De egel springt er opnieuw uit langs haar buik.

‘Niets van,’ zegt de reuzin. Voor de derde keer neemt ze de egel vast en steekt hem in haar mond. In één keer slikt ze hem door. De egel denkt: zo kan het niet verder, ik ga met mijn stekels haar hart doorsteken.

De reuzin valt dood omver. Kel Olan komt vanachter de rots gesprongen. De egel springt opnieuw uit de buik van de reuzin.

Kel Olan snijdt de oren van de reuzin af, stopt ze in zijn zak, en loopt de hele lange weg terug naar zijn huis. Maanden en maanden is hij onderweg.

Als hij thuiskomt, ziet hij dat zijn moeder in de rouw is. Ze had al die tijd niets van hem gehoord en dacht dat hij al lang dood was.

Maar wat ziet ze nu? Kel Olan is terug!

Hij vertelt wat hij allemaal heeft meegemaakt aan zijn moeder. Dan zegt hij: ‘Nu ga ik naar het café. Ze zullen daar nogal staan kijken als ik hen de oren van de reuzin zal laten zien.’

Hij gaat naar het café en zegt tegen de stoere jongens: ‘Het is afgelopen met de reuzin.’

‘Hoezo?’ vragen ze ongelovig.

‘Wel,’ zegt Kel Olan. ‘Ik ben de man van de reuzin. Ik heb haar ingepalmd en van haar melk gedronken. Kijk maar, hier zijn haar oren.’ De oren van de reuzin worden in de soep gedaan. Ze zijn zo groot dat het hele dorp er maanden en maanden van kan eten.

En Kel Olan is de held van het dorp!

(*) *börek: opgerolde bladerdeeg met fetakaas en peterselie*

(*) *baklava: zoet nagerecht*